

האגודה לזכויות האזרח בישראל

11.2.2001

משרד הפנים ממשיך לגבות ערבויות ממעבידים למרות הודעת המדינה על ביטולן

מחר, 12 בפברואר 2001, יתקיים הדיון בעתירה לבג"ץ בנושא הטלת ערבויות להעסקת עובדים זרים, שאליה הצטרפו האגודה לזכויות האזרח וקו לעובד

מחר, יום ב', 12.2.01, בשעה 00:09 יתקיים דיון בעתירה שהוגשה על ידי מעבידים ועל ידי חברות כוח אדם נגד משרד הפנים בדרישה לבטל את מדיניות משרד הפנים להטיל ערבות על המעסיק כתנאי לקבלת אשרה להעסקת עובד זר. לעתירה הצטרפו האגודה לזכויות האזרח וקו לעובד בשל הפגיעה של מדיניות זו בזכויות העובדים הזרים.

בחודש אפריל 2000 במסגרת העתירה הודיעה פרקליטות המדינה, כי החל מינואר 2001 תבוטל המדיניות של משרד הפנים לפיה נדרשים מעבידים, כתנאי לקבלת אשרה להעסקת עובד זר, לשלם ערבות להבטחת יציאת העובד מהארץ בסוף החוזה. אולם בהודעה שהגיש משרד הפנים לבג"ץ לקראת הדיון מחר מתברר, כי המשרד עדיין ממשיך לגבות ערבויות מהמעבידים, וימשיך להנהיג דרישה זו עד לתחילת הפעלתה של קרן הכספים לעובדים הזרים.

כזכור, לפני כשלוש שנים הוגשה עתירה לבג"ץ נגד מדיניות משרד הפנים להטיל ערבות על המעסיק כתנאי לקבלת אשרה להעסקת עובד זר. העתירה הוגשה על ידי מעבידים ועל ידי חברות כוח אדם, המביאות לארץ את העובדים הזרים ואשר לעיתים קרובות הן המשלמות את הערבות. המטרה בהטלת הערבות על המעביד היא לחייב אותו לדאוג ולפקח על כך שהעובד לא יעבוד אצל אף מעביד אחר, ושמיד בתום העסקתו ייצא מהארץ. במקרים בהם העובד נעלם למעסיק, משרד הפנים מחלט את הערבות ומממשה. המעבידים וחברות כוח האדם טענו בעתירתם, כי משרד הפנים פועל בחוסר סמכות בחוק בהטילו עליהם את תשלום הערבות כתנאי לקבלת אשרה להעסקת עובד זר.

מאחר שמדיניות הטלת הערבות פוגעת בעקיפין בעובדים עצמם, עלה הצורך שבדיון בעתירה יינתן ביטוי לפגיעה הקשה בזכויות העובדים הזרים, ושהכרעה בעתירה לא תתקבל רק על סמך שמיעת המעבידים והמדינה. לפיכך פנו האגודה לזכויות האזרח וקו לעובד לבית המשפט וביקשו אישור להביא את עמדתם בעתירה במעמד של "ידידי בית המשפט". בית המשפט נענה לבקשה.

הטיעון המרכזי אותו הציגה עו"ד דנה אלכסנדר מהאגודה לזכויות האזרח, בשם שני הארגונים, היה, כי כתוצאה מהטלת האחריות על מעבידים לתנועת עובדיהם הזרים, נוקטים מעבידים באמצעים בלתי-חוקיים, הפוגעים קשות בזכויות העובדים, כדי להבטיח את עצמם מניתוק קשר על-ידי העובד ומחילוט הערבות. אמצעים אלה כוללים החזקת דרכונו של העובד, ניכוי "פקדון" משכרו של העובד, ובמקרים קיצוניים אף גירוש בכח של עובד זר מהארץ, ללא צו חוקי.

עוד טענה עו"ד אלכסנדר בפני בג"ץ, כי בהטילה על מעבידים פרטיים את האחריות לפקח על יציאת העובד מן הארץ, מוסרת המדינה למעבידים תפקיד שיטור מובהק, השמור לזרועות השלטון שהוסמכו לכך בחוק. זאת, כאשר למעביד אין סמכויות בדין כדי לפקח על תנועתו של העובד, ותוך שהמדינה מעלימה עין ומתנערת מאחריות לאמצעים הבלתי-חוקיים שבהם יתבצע פיקוח זה על העובד.

בנוסף לכך טענה עו"ד אלכסנדר לפגיעה קשה בכבודו של העובד הזר. עו"ד אלכסנדר ציינה, כי המדינה שמה את המעביד הפרטי כאפטרופוס של העובד הזר, באופן שאין לו מקביל במשפט הישראלי, ביחסים שבין אנשים מבוגרים בעלי כשרות משפטית מלאה. עצם העמדת העובד כמי שנתון למשמרתו של המעביד פוגעת בכבודו של העובד כפרט חופשי ואוטונומי, ואין לכך מקום ביחסי עובד מעביד, הדגישה עו"ד אלכסנדר.

בדיון שהתקיים בבג"ץ לאחר ההצטרפות של האגודה לזכויות האזרח וקו לעובד, השופט חשין כינה את מצב העובדים הזרים בישראל "עבדות מודרנית", ואמר שהקשר הסיבתי בין עיכוב הדרכון לבין

הטלת הערבות ברור, ואין המדינה יכולה להתעלם מתוצאות מדיניות הערבות. השופט חשין לחץ על המדינה לשקול מחדש את עמדתה, לאור הטיעונים בדבר הפגיעה הקשה בזכויות העובדים. בעקבות זאת, כאמור, הודיע משרד הפנים על ביטול דרישת הערבות, החל מ-1.1.01, אך לא עמד בהתחייבות.

בג"ץ 155/97 ע.ג.ע אלונים חברה לשירותים בע"מ נגד שר הפנים